

HẠN CHẾ TÁC ĐỘNG TIÊU CỰC CỦA MẶT TRÁI NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐẾN LỐI SỐNG CỦA SĨ QUAN TRẺ TRONG QUÂN ĐỘI

PHẠM HOÀNG ANH*

Hiện nay, đất nước ta đang tiến hành đổi mới toàn diện trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó đổi mới kinh tế là trọng tâm. Thực chất của đổi mới kinh tế là chuyển từ cơ chế bao cấp của Nhà nước sang nền kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa dưới sự quản lý của Nhà nước và mở ra một giai đoạn phát triển mới cho đất nước. Tuy nhiên, bên cạnh những tích cực của kinh tế thị trường đem lại thì cũng có không ít mặt tiêu cực ảnh hưởng tới đời sống xã hội nói chung và lối sống nói riêng, trong đó có lối sống của sĩ quan trẻ trong quân đội. Vì vậy, việc phát huy những tác động tích cực nhằm hạn chế những mặt tiêu cực của nền kinh tế thị trường ảnh hưởng đến lối sống sĩ quan trẻ là nhiệm vụ quan trọng góp phần vào việc xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam vững mạnh về chính trị.

Từ khóa: Hạn chế tác động tiêu cực; mặt trái; kinh tế thị trường; lối sống; sĩ quan trẻ.

Currently, our country is conducting the comprehensive innovation in all areas of social life, of which economic innovation is the focus. The essence of economic innovation is to move from the State's subsidy mechanism to a socialist-oriented market economy under the State's management and open a new stage of development for the country. However, beside the positives of the market economy, there are also many negative aspects affecting social life in general, and lifestyle in particular, including the lifestyle of young officers in the army. Therefore, promoting positive impacts to limit the negative influence of the market economy on the lifestyle of young officers is an important task contributing to the development of a politically strong Vietnam People's Army.

Keywords: Limiting negative impacts; downside; market economy; lifestyle; young officers.

NGÀY NHẬN: 20/6/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 18/7 /2023

NGÀY DUYỆT: 16/8/2023

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.331.2023.592>

1. Đặt vấn đề

Những năm gần đây, tình hình kinh tế - xã hội của đất nước đang có nhiều biến đổi to lớn và có tác động sâu sắc đến mọi lĩnh vực đời sống xã hội, trong đó có lối sống của sĩ quan trẻ (SQT) Quân đội nhân dân Việt Nam

(QĐNDVN). Cùng với cuộc đấu tranh quyết liệt để chống lại những quan điểm phản động, sai trái của các thế lực thù địch thì cuộc đấu tranh với những biểu hiện suy thoái về

** ThS, Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng*

chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống ở một bộ phận sĩ quan, trong đó có SQT của QĐNDVN cũng đang diễn ra hết sức phức tạp.

Lối sống SQT của QĐNDVN hiện nay luôn chịu sự tác động của nhiều yếu tố, trong đó sự phát triển của nền kinh tế thị trường (KTTT) định hướng xã hội chủ nghĩa (XHCN) là yếu tố cơ bản, có tác động, ảnh hưởng rất lớn đến quá trình vận động, phát triển lối sống của SQT của QĐNDVN hiện nay.

2. Những tác động tiêu cực của mặt trái nền kinh tế thị trường đến lối sống của sĩ quan trẻ

Qua hơn 36 năm đổi mới cho thấy, nền KTTT định hướng XHCN đã có tác động tích cực đến việc khơi dậy và phát huy tính năng động, sự nhiệt tình và năng lực sáng tạo của SQT, tạo cho họ có những điều kiện để phát triển tài năng, nuôi dưỡng ý chí phấn đấu trong cuộc sống và công tác. Vì vậy, lối sống của đa số SQT của QĐNDVN hiện nay đều tỏ rõ sự kiên định, vững vàng với mục tiêu, lý tưởng của Đảng, luôn hăng hái, nhiệt tình trong mọi công việc, phát huy tốt tinh thần dân chủ, ý thức tổ chức kỷ luật và tinh thần đoàn kết, giúp đỡ nhau trong cuộc sống và công tác.

Tuy nhiên, dưới tác động tiêu cực của mặt trái nền KTTT định hướng XHCN, hiện tượng suy thoái đạo đức, lối sống đang diễn ra ngày càng mạnh mẽ, trong đó có lối sống của SQT; đã có một bộ phận SQT có những biểu hiện xem thường luân lý và các giá trị tinh thần, giá trị nhân văn, đề cao lợi ích vật chất; khiến cho không ít người lấy làm giàu là mục đích tối cao, làm giàu bằng mọi cách, bất chấp luật pháp và những chuẩn mực về đạo đức. Để đạt tới lợi ích cá nhân vị kỷ, nhiều người chỉ chăm lo vun vén cho bản thân mình, phai nhạt lý tưởng, niềm tin, thậm chí phản bội lợi ích quốc gia, dân tộc.

Lối sống vì đồng tiền đó còn làm thay đổi nhân quan trong đánh giá đạo đức con người: trọng tài hơn đức; trọng tiền bạc hơn tình nghĩa; trọng kinh tế hơn chính trị, tư tưởng,...

Đã có những SQT có lối sống buông thả, thiếu hoài bão, lý tưởng, không quan tâm đến cộng đồng, quay lưng với truyền thống, tham gia vào các tệ nạn xã hội và vô tình đi ngược với thuần phong, mỹ tục của dân tộc. Những biểu hiện này đã làm xói mòn bản chất, truyền thống tốt đẹp của quân đội, ảnh hưởng đến phẩm chất quân nhân cách mạng, hình ảnh “Bộ đội cụ Hồ”. Vấn nạn từ lối sống coi trọng đồng tiền đã làm xuất hiện tình trạng chạy quyền, chạy chức, chạy chỗ, chạy quy hoạch, chạy đi học... trong tư duy, suy nghĩ và hành động của không ít SQT quân đội, gây bất bình, mất niềm tin trong đơn vị. Điều này đã kéo đến tệ tham ô, tham nhũng, buôn lậu, tình trạng thoái hóa, biến chất của “một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, trong đó có những đảng viên giữ vị trí lãnh đạo, quản lý, kể cả một số cán bộ cao cấp, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống...”¹; trở thành cái cớ để chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch tìm cách thực hiện âm mưu “diễn biến hòa bình”, bạo loạn lật đổ đối với cách mạng Việt Nam, SQT là một trong những đối tượng chính mà chúng luôn nhắm đến...

Một nguyên nhân nữa là do chính từ bản thân tu dưỡng, rèn luyện của SQT về đạo đức cách mạng, bản lĩnh chính trị, năng lực học tập không thường xuyên; việc chăm lo, xây dựng, bồi dưỡng, rèn luyện đạo đức, lối sống cho SQT của cấp ủy, chỉ huy các cấp, tập thể, cơ quan, đơn vị, xã hội có lúc, có nơi thiếu chủ động, tích cực và nhạy bén, những biểu hiện của lối sống không lành mạnh, suy thoái về đạo đức xã hội chưa được đấu tranh quyết liệt, giải quyết dứt điểm kịp thời nên có xu hướng gia tăng.

3. Một số đề xuất giải pháp

Để hạn chế những tác động của mặt trái cơ chế KTTT đến lối sống của SQT hiện nay, đòi hỏi cấp ủy, chỉ huy các cấp, đơn vị quân đội cần tập trung vào một số giải pháp sau:

Một là, nâng cao nhận thức của đội ngũ cán bộ chủ trì các đơn vị đối với công tác giáo dục, bồi dưỡng đạo đức, lối sống XHCN cho SQT.

Trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, toàn Đảng, toàn quân, toàn dân đang triển khai thực hiện những kết luận của Hội nghị lần thứ mười Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa IX) về tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương năm (khóa VIII): “Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”. Đồng thời, cùng với Nghị quyết Trung ương sáu lần 2 (khóa VIII), về việc đẩy mạnh thực hiện các chỉ thị của Bộ Chính trị về học tập và làm theo tư tưởng đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh là những hoạt động thực tiễn cần thiết nhằm từng bước phát triển lối sống XHCN cho đội ngũ SQT. Trước ảnh hưởng tác động của lối sống ích kỷ, thực dụng và những tiêu cực đang lan tràn trong xã hội, trước hết cần phải làm cho các cấp lãnh đạo, chỉ huy các đơn vị luôn có nhận thức đúng mục đích của việc giáo dục, bồi dưỡng đạo đức, lối sống cho SQT chính là nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ kế cận có đủ “đức” và “tài”, trong đó lấy “đức” là trọng và tiếp tục được tiến hành triển khai một cách thường xuyên, liên tục.

Hai là, đổi mới nội dung, biện pháp giáo dục đạo đức, lối sống cho SQT.

Cần nâng cao chất lượng các hoạt động công tác đảng, công tác chính trị ở các đơn vị trong việc bồi dưỡng đạo đức và lối sống cho SQT hiện nay. Trong đó, mọi hoạt động công tác đảng, công tác chính trị phải hướng vào việc bồi dưỡng, nâng cao trình độ nhận thức chính trị - xã hội, năng lực toàn diện cho SQT và những phẩm chất của đạo đức, lối sống XHCN. Công tác đảng, công tác chính trị cần phải hướng vào việc lý giải thấu đáo những vấn đề thực tiễn của nền KTTT định hướng XHCN hiện nay; từ đó, có thể nhận diện được những luận điểm phản động, sai trái của các thế lực thù địch để hướng những hoạt động của SQT vào những giá trị xã hội cao cả, những cái đẹp, cái thiện trong cuộc sống. Cùng với đó, kiên quyết chống những biểu hiện của sự áp đặt, rập khuôn, cứng nhắc, cửa quyền, mệnh lệnh, quân phiệt trong giáo

dục đạo đức, lối sống XHCN cho SQT và những biểu hiện buông lỏng định hướng sự phát triển lối sống của SQT trước những tác động tiêu cực của mặt trái nền KTTT.

Ba là, phát huy tốt vai trò gương mẫu về đạo đức, lối sống của đội ngũ cán bộ chủ chốt trong các đơn vị cơ sở QĐNDVN.

Trước những tác động tích cực và tiêu cực của nền KTTT định hướng XHCN thì sự gương mẫu về lối sống của đội ngũ cán bộ chủ chốt sẽ góp phần quan trọng vào việc nâng cao chất lượng công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho SQT hiện nay. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói “trước mặt quần chúng không phải ta cứ viết lên trán hai chữ “cộng sản” mà ta được mọi người yêu mến. Quần chúng chỉ quý mến những người có tư cách, đạo đức. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước”², đồng thời, Người cũng chỉ rõ “một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”³. SQT hiện nay là những người có kiến thức, nhạy cảm và rất thực tế nên nếu lãnh đạo, chỉ huy đơn vị chỉ hô hào chung chung mà không gương mẫu trong hành động thì việc giáo dục đạo đức, lối sống cho SQT sẽ không thể đạt được hiệu quả như mong muốn. Vì vậy, mỗi cán bộ chủ chốt phải thực sự là những tấm gương mẫu mực về đạo đức, lối sống, luôn có tinh thần cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Trong công việc cũng như trong mọi hoạt động xã hội, đội ngũ này phải luôn có những lời nói và hành động chuẩn xác, thực sự xứng đáng là tấm gương sáng cho SQT phấn đấu học tập, noi theo.

Bốn là, quan tâm giải quyết tốt các quan hệ lợi ích, chính sách đối với đội ngũ SQT trong thời kỳ mới.

Hệ thống giá trị lợi ích đối với đội ngũ SQT bao gồm những lợi ích vật chất và lợi ích tinh thần, lợi ích của bản thân, lợi ích gia đình... phản ánh những nguyện vọng, mong muốn của họ được phục vụ quân đội lâu dài, có điều kiện học tập nâng cao trình độ lãnh đạo, chỉ huy, chuyên môn, nghiệp vụ, có

được cuộc sống gia đình hạnh phúc... Trong điều kiện phát triển nền KTTT hiện nay, người SQT trong quân đội phải chấp nhận hy sinh thiếu thốn nhiều mặt nhưng lại phải có những yêu cầu rất cao để giải quyết đúng đắn các mối quan hệ về lợi ích phù hợp với các chuẩn mực giá trị xã hội. Trong mọi điều kiện hoàn cảnh, người SQT phải luôn biết đặt quyền lợi của Tổ quốc, của cách mạng, của Nhân dân và Quân đội lên trên quyền lợi riêng của cá nhân và gia đình.

Thực tiễn lao động quân sự là một lĩnh vực đòi hỏi cường độ lao động rất cao, sự chịu đựng gian khổ hy sinh. Ở những đơn vị đóng quân nơi biên giới, hải đảo, những khu vực kinh tế - xã hội chưa phát triển, vùng khí hậu khắc nghiệt... thì đời sống SQT càng đặc biệt khó khăn. Hiện nay, phần lớn SQT đều làm nhiệm vụ tại các đơn vị cơ sở, rất ít có điều kiện về thăm gia đình; mặt khác, do đơn vị chủ yếu đóng trên khu vực địa bàn xa dân cư cho nên đa số SQT chưa lập gia đình. Người SQT cũng như mọi công dân trong xã hội hiện nay luôn có suy tính trăn trở, so sánh thiệt hơn về giá trị lợi ích, mong muốn có cuộc sống giàu sang, gia đình hạnh phúc. Vì vậy, bên cạnh việc giáo dục, động viên về chính trị - tinh thần, Đảng và Nhà nước cần: “Tiếp tục đổi mới chính sách đãi ngộ vật chất, tinh thần đối với cán bộ quân đội, phù hợp với cơ cấu xã hội và cơ chế kinh tế hiện nay khi lợi ích cá nhân trở thành tính trội trong hệ thống các động cơ hoạt động xã hội”⁴. Thực hiện tốt vấn đề đó cũng là sự bảo đảm công bằng, bình đẳng về lợi ích, nâng cao vị thế của SQT trong quân đội và trong xã hội, đồng thời là điều kiện để không ngừng bồi dưỡng, phát triển giá trị lối sống XHCN trong đội ngũ SQT.

4. Kết luận

Sự quan tâm đến vấn đề lợi ích của đội ngũ SQT gắn liền với đổi mới, hoàn thiện chế độ, chính sách một cách chủ động, đồng bộ, hiệu quả nhằm phát huy nguồn lực con người trong xây dựng quân đội, cả trước mắt

và lâu dài. Điều này đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Quân đội mạnh là nhờ giáo dục khéo, nhờ chính sách đúng và nhờ kỷ luật nghiêm”⁵. Chính vì vậy, Đảng và Nhà nước tiếp tục nghiên cứu và có những chính sách ưu tiên trong phát hiện lựa chọn, đào tạo, bồi dưỡng và sử dụng những tài năng, nhân tài quân sự đối với SQT, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc, củng cố quốc phòng trong thời kỳ mới □

Chú thích:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Nghị quyết Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*. H. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, 2012, tr. 22 - 23.
2. Hồ Chí Minh. *Toàn tập. Tập 6*. H. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, 2011, tr. 16.
3. Hồ Chí Minh. *Toàn tập. Tập 1*. H. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, 2011, tr. 284.
4. Tổng cục Chính trị. *Xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ cách mạng trong giai đoạn mới*. H. NXB Quân đội nhân dân, 2000, tr. 95.
5. Hồ Chí Minh. *Toàn tập. Tập 7*. H. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, 2011, tr. 483.

Tài liệu tham khảo:

1. *Chỉ thị số 42-CT/TW ngày 24/3/2015 của Ban Bí thư Trung ương Đảng khóa XI về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015 - 2030*.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.
3. Phan Trọng Hào. *Tác động của những biến đổi kinh tế - xã hội ở nước ta hiện nay đến chất lượng chính trị ở đơn vị cơ sở*. Luận án tiến sĩ Triết học, Hà Nội, 2002.
4. Tổng cục Chính trị. *Tác động của những biến đổi kinh tế - xã hội đến nhận thức chính trị, tư tưởng của cán bộ quân đội và một số vấn đề đổi mới công tác tư tưởng, tổ chức trong quân đội ta hiện nay*. H. NXB Quân đội nhân dân, 1996.
5. Nguyễn Đình Tu. *Nghiên cứu các giải pháp phòng, chống tác động, ảnh hưởng của mặt trái kinh tế thị trường đến đạo đức cán bộ trong quân đội hiện nay*. Đề tài khoa học cấp Bộ Quốc phòng, Hà Nội, 2008.